

Η Απόβαση στη Νορμανδία

Από Αντιστράτηγο ε.α. Ιωάννη Κρασσά

«Δέν υπάρχει δόξα στον πόλεμο που να αξίζει το αίμα που κοστίζει». Ντουάϊτ Αϊζενχάουερ, Στρατηγός και Πρόεδρος των ΗΠΑ.

Την 06:30 της 6^{ης} Ιουνίου του 1944, ημέρα Τρίτη, γνωστής ως D-Day,¹ οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο εκτόξευσαν την μεγαλύτερη απόβαση στην παγκόσμια ιστορία, με την επωνυμία «Επικυρίαρχος(OVERLORD)». Το γιγαντιαίο εγχείρημα είχε ως σκοπό την απελευθέρωση της Ευρώπης από τα ναζιστικά στρατεύματα. Υπήρξε το αποτέλεσμα ενός αριθμού δύσκολων, δαπανηρών, περίπλοκων και συνδυασμένων επιχειρήσεων στην ξηρά, στον αέρα και στην θάλασσα.

Οι Ηγεσίες

Ο 54άχρονος Στρατηγός 4 αστέρων του στρατού των ΗΠΑ Ντουάϊτ Αϊζενχάουερ(Dwight David Eisenhower), ορίσθηκε Ανώτατος Διοικητής της Συμμαχικής Εκστρατευτικής Δυνάμεως. Η επιλογή του ξάφνιασε γιατί δεν διέθετε πολεμική πείρα και το 1941 ήταν ακόμη ταξίαρχος. Η επιτυχημένη διεύθυνση της αποβατικής επιχειρήσεως “ΠΥΡΣΟΣ” στην Βόρεια Αφρική το 1942, σε συνδυασμό με τον ήρεμο χαρακτήρα του και τον τρόπο που ασκούσε την διοίκηση, οδήγησαν τον Ρούσβελτ να του αναθέσει το απαιτητικό αυτό καθήκον. Μετά τον πόλεμο εξελέγη 34^{ος} Πρόεδρος των ΗΠΑ(1953-1961). Το υποκοριστικό του ήταν «Αϊκ». Απεβίωσε το 1969.

Διοικητής των χερσαίων αποβατικών δυνάμεων ανέλαβε ο 57άχρονος Βρετανός Στρατηγός Μπέρναρντ Μοντγκόμερι (Bernard Law Montgomery), γνωστός ως «Μόντυ». Το άστρο του άρχισε να ανατέλλει μετά την νίκη επί των Γερμανο-ιταλικών δυνάμεων, στο Ελ Αλαμίν στην Βόρεια Αφρική τον Οκτώβριο του 1942. Επέδειξε ηγετικά και στρατηγικά προσόντα, υπήρξε τίμιος και εγκρατής, αλλά συγχρόνως αλαζόνας και πεισματάρης. Απεβίωσε το 1976.

Ανώτατος Διοικητής των Γερμανικών Δυνάμεων Δυτικής Ευρώπης ήταν ο Στρατάρχης Γκέραρντ Φον Ρούστεντ(Karl Gerd Von Rundstedt). Στρατάρχης της Βέρμαχτ, Διοικητής Ομάδος Στρατιών κατά την εισβολή στην Πολωνία το 1939, στην Γαλλία το 1940, στην Σοβιετική Ένωση το 1941 και Ανώτατος Διοικητής του Δυτικού Μετώπου το 1944. Ο 70άχρονος(γεννημένος το 1875) Πρώσος Στρατάρχης, ήταν γόνος στρατιωτικής οικογένειας, είχε κερδίσει με την αξία του «τα γαλόνια του», έχαιρε της εκτιμήσεως του Φύρερ και της αναγνωρίσεως των υφισταμένων του. Την 1^η Ιουλίου 1944, όταν ζήτησε την σύμπτυξη του μετώπου, ο Χίτλερ τον αντικατέστησε. Στην ερώτηση του Αρχηγού των Γερμανικών Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατάρχου Βίλχελμ Κάιτελ, «Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνουμε τώρα ;» του απάντησε «Να κάνετε ειρήνη ηλίθιοι». Ο Ρούστεντ δεν παραπέμφθηκε να δικάσει για εγκλήματα πολέμου. Απεβίωσε το 1953.

Ο 54άχρονος Γερμανός Στρατάρχης Έρβιν Ρόμελ(Johannes Erwin Eugen Rommel), ανέλαβε Διοικητής των γερμανικών δυνάμεων (2 στρατίες) που αμυνόντουσαν κατά μήκος των γαλλικών, έως και των νορβηγικών ακτών. Υπήρξε ο πιο δημοφιλής στρατηγός στην Γερμανία κατά τον Β΄ΠΠ. Κέρδισε τον σεβασμό των αντιπάλων του για τις θεαματικές του νίκες στο θέατρο της Βόρειου Αφρικής. Από τότε του είχε δοθεί το προσωνύμιο «Η Αλεπού της Ερήμου». Ο Ρόμελ κατηγορήθηκε για την συνωμοσία κατά του Χίτλερ της 20^{ης} Ιουλίου 1944. Του έδωσαν την επιλογή να αυτοκτονήσει, προκειμένου να αποφύγει τον διασυρμό μιας δίκης και την δίωξη της οικογένειάς του.

Αϊζενχάουερ

Μοντγκόμερι

Ρούστεντ

Ρόμελ

Η Σχεδίαση των Επιχειρήσεων

Η συμμαχική σχεδίαση ήταν ενιαία για όλες τις εμπλεκόμενες δυνάμεις. Ο Βρετανός Αντιστράτηγος Φρειδερίκος Μόργκαν(Frederick Morgan) τοποθετήθηκε Επιτελάρχης του Ανώτατου Συμμαχικού Διοικητού [(COSSAC) Chief of Staff to the Supreme Allied Commander]. Το κύριο μέλημά του αφορούσε στην επιλογή της ακτής αποβάσεως. Η περιοχή του Καλαί διέθετε πολλούς λιμένες, για την εκφόρτωση των οχημάτων και του βαρέος υλικού, βρίσκονταν στην μικρότερη απόσταση από τις ακτές της Βρετανίας και αποτελούσε την προσφορότερη από πλευράς τοπογραφικών χαρακτηριστικών λύση. Στις ακτές της Νορμανδίας δεν υπήρχαν λιμενικές εγκαταστάσεις, αλλά το εύρος τους επέτρεπε την απόβαση πολλών στρατευμάτων και για την άμυνά τους είχαν εγκατασταθεί λιγότερες εχθρικές δυνάμεις. Μετά την επιλογή των ακτών της Νορμανδίας ως χώρου αποβάσεως, η όλη σχεδίαση και η προπαρασκευή της επιχειρήσεως προσαρμόσθηκαν στα δεδομένα της.

Το γερμανικό σχέδιο αμύνης προέβλεπε άμυνα επί των ακτών και τήρηση ισχυρών εφεδρειών για την εξάλειψη τυχόν προγεφυρωμάτων. Σ' αυτό το σημείο υπήρχε διχογνωμία στην γερμανική διοίκηση. Ο Ρόμελ υποστήριζε ότι η επίθεση πρέπει να αποκρουσθεί επί των ακτών αποβάσεως, όπου θα έπρεπε να διατεθούν όλες οι δυνάμεις. Θεωρούσε πολύ δύσκολη την εξάλειψη των προγεφυρωμάτων, λόγω της πληθώρας σε μέσα και προσωπικό που διέθεταν οι Σύμμαχοι. Ο Ρούστεντ είχε την άποψη ότι δια έγκαιρων αντεπιθέσεων ήταν δυνατή η καταστροφή των αποβατικών δυνάμεων. Την ίδια γνώμη είχε και ο Χίτλερ, με αποτέλεσμα να δεσμευτούν οι 5 από τις 9 τεθωρακισμένες μεραρχίες που στάθμευαν στην Γαλλία, ως εφεδρείες, οι οποίες θα διατίθεντο μόνο μετά από έγκριση της ανώτατης γερμανικής διοικήσεως. Οι γερμανικές ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις διατήρησαν την διοικητική αυτοτέλειά τους, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενότητα διοικήσεως.

Οι Αντίπαλες Δυνάμεις

Για την πραγματοποίηση της αποβατικής επιχειρήσεως συγκεντρώθηκε μια κολοσσιαία δύναμη. Τα σύνολο του προσωπικού των συμμάχων, που συμμετείχε στην απόβαση έφθασε τα 3,5 εκατομμύρια άνδρες, ενώ οι μάχιμες μονάδες ανήλθαν σε 30 Μεραρχίες(1 εκατομμύριο άνδρες).² Για την μεταφορά τους χρησιμοποιήθηκαν 7.000 αποβατικά και 2.000 εμπορικά πλοία. Ο αποβατικός στόλος υποστηρίχθηκε από 1.200 πολεμικά πλοία, ενώ 13.000 αεροσκάφη όλων των αποστολών, συμμετείχαν σε πληθώρα αεροπορικών επιχειρήσεων. Η παραγωγή όλων αυτών των μέσων στηρίχθηκε κυρίως στην αμερικανική βιομηχανία, ενώ η μεταφορά προσωπικού και υλικών κατέστη δυνατή χάρις στους εμπορικούς στόλους των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν οι κορβέτες «Κριεζής» και «Τομπάζης».

Οι Γερμανοί διέθεταν 58 μεραρχίες, εκ των οποίων 40 πεζικού, 9 τεθωρακισμένες και 8 μηχανοκίνητες, συνολικής δυνάμεως ενός περίπου εκατομμυρίου ανδρών. Οι περισσότερες μονάδες ήταν μειωμένης συνθέσεως, με ελλείψεις σε μέσα και οπλισμό, ενώ το προσωπικό ήταν μεγαλύτερων ηλικιών και από διάφορα κατεχόμενα κράτη. Το κυριότερο όμως είχαν χάσει την αποφασιστικότητα και το ηθικό τους. Ο γερμανικός στρατός το 1944, δεν είχε καμία σχέση με αυτόν που κατέλαβε την Γαλλία σε 3 εβδομάδες το 1940. Κατά μήκος των ακτών επί μήκους 3.000 χιλιομέτρων κατασκευάσθηκαν χιλιάδες μόνιμα έργα οχυρώσεων και παράκτια πυροβολεία. Τοποθετήθηκαν εκατομμύρια νάρκες επί των ακτών και παντίσθηκαν πλήθος εμποδίων στις παραλίες με σκοπό την απαγόρευση προσγειαλώσεως των αποβατικών σκαφών. Η ισχυρή αυτή αμυντική γραμμή ονομάσθηκε «Τείχος του Ατλαντικού», η αξία του οποίου μεγιστοποιήθηκε από την προπαγάνδα του Γ' Ράιχ.

Προπαρασκευή

α. Επί τρεις μήνες, πριν την ημέρα της αποβάσεως, 2.000 βομβαρδιστικά αεροσκάφη βομβάρδιζαν το συγκοινωνιακό δίκτυο (κυρίως το σιδηροδρομικό), τις αποθήκες εφοδίων και τα κέντρα επικοινωνιών του εχθρού, σε βάθος 200 χιλιομέτρων από τις ακτές.

β. Χιλιάδες ομοιώματα πλοίων, οχημάτων, πυροβόλων και αρμάτων μάχης, τοποθετήθηκαν απέναντι από το Καλαί, προκειμένου να παραπλανήσουν τους Γερμανούς για την επιλεγείσα ακτή αποβάσεως.

γ. Για την αντιμετώπιση της ελλείψεως λιμένων προετοιμάστηκαν προκατασκευασμένοι συναρμολογούμενοι τεχνητοί λιμένες, στους οποίους έδωσαν την κωδική ονομασία «Μουριές (Mulberry Harbors)». Επρόκειτο για επιπλέουσες υπερκατασκευές από σπλισμένο σκυρόδεμα, μήκους 70, ύψους 10 και πλάτους 20 μέτρων. Είχαν δυνατότητα εκφορτώσεως 2.500 οχημάτων και 12.000 τόνων υλικών ημερησίως.

δ. Διαμορφώθηκαν ειδικά άρματα μάχης τα οποία είχαν δυνατότητες πλεύσεως, διανοίξεως ναρκοπεδίων και ζεύξεως τάφρων.

ε. Κατασκευάστηκαν δύο υποθαλάσσιοι αγωγοί καυσίμων από την Βρετανία στην Γαλλία (Επιχείρηση Πλούτων), χάρις των οποίων, μέχρι το τέλος του πολέμου, μεταφέρθηκαν 850 εκατομμύρια λίτρα πετρελαίου.

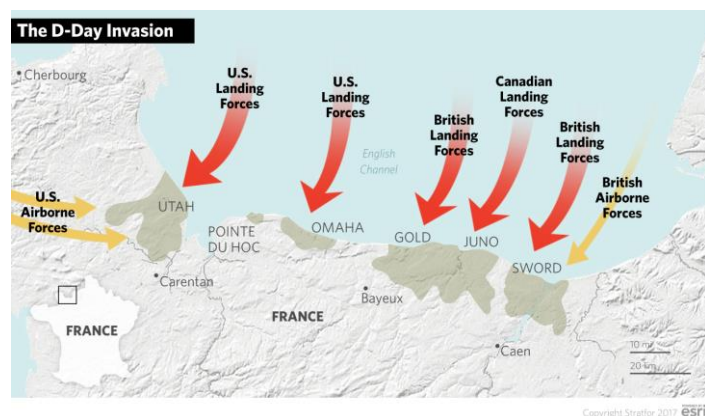
Η όλη επιχείρηση προετοιμάστηκε με πολύ μυστικότητα, μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια. Η τραγική κατάληξη της επιχειρήσεως στην Διέππη³ το 1942, αποτέλεσε ένα καλό μάθημα, προκειμένου να μην επαναληφθούν τα ίδια λάθη.

Η Ημερομηνία Αποβάσεως.

Την εποχή εκείνη οι καιρικές συνθήκες ήσαν δυσμενείς. Οι μετεωρολογικοί σταθμοί στην Γροιλανδία και την Ισλανδία παρείχαν πληροφορίες τις οποίες δεν διέθεταν οι Γερμανοί. Σύμφωνα με τους Βρετανούς μετεωρολόγους, η 6^η Ιουνίου θα αποτελούσε ένα διάλειμμα της κακοκαιρίας που επικρατούσε εκείνες τις ημέρες. Οι αποβάσεις εξαρτώντο επίσης και από τις παλίρροιας του στενού της μάχης και τις φάσεις της σελήνης. Οποιαδήποτε αναβολή θα μετέθετε την επιχείρηση για τουλάχιστον 15 με 20 ημέρες, με τεράστιες επιπτώσεις. Ο Αϊζενχάουερ ανέλαβε προσωπικά την ευθύνη για την ημερομηνία ενάρξεως της όλης επιχειρήσεως.

Η Διεξαγωγή

Την 6^η Ιουνίου πραγματοποιήθηκε «Η δια του Στενού της Μάγχης Επίθεση» από το πρώτο αποβατικό και αεροαποβατικό κύμα (156.000 άνδρες). Η ενέργεια αυτή, υπό την ονομασία «Επιχείρηση Ποσειδών(NEPTUNE), αποτέλεσε το πλέον κρίσιμο μέρος του όλου εγχειρήματος. Έξι(6) Μεραρχίες Πεζικού⁴ αποβιβάστηκαν σε προκαθορισμένες παραλίες, ⁵ στην χερσόνησο Κοταντέν, στις ακτές της Νορμανδίας της Βόρειου Γαλλίας, επί μήκους 80 χιλιομέτρων. Τις πρώτες πρωινές ώρες της ίδιας ημέρας οι άνδρες από τρεις(3) μεραρχίες αλεξιπτωτιστών (2 ΗΠΑ, 1 Μεγάλη Βρετανία)⁶ προσγειώθηκαν στα μετόπισθεν των γερμανικών δυνάμεων, προκειμένου να εμποδίσουν την αποστολή ενισχύσεων προς τις ακτές. Για αυτή την επιχείρηση χρησιμοποιήθηκαν 1.213 πολεμικά πλοία και 4.216 αποβατικά. Συμμετείχαν επίσης 736 βοηθητικά και 864 εμπορικά σκάφη.

Οι Απώλειες

Οι απώλειες της πρώτης ημέρας ανήλθαν σε 10.000 εκ των οποίων οι 2.500 ήσαν νεκροί. Τις περισσότερες απώλειες είχε η 1^η Μεραρχία Πεζικού των ΗΠΑ στην ακτή αποβάσεως «ΟΜΑΧΑ». Οι γερμανικές απώλειες ήσαν περίπου οι ίδιες. Η επιχείρηση θεωρήθηκε ότι ολοκληρώθηκε την 30^η Ιουνίου 1944, όταν πλέον το προγεφύρωμα απέκτησε βάθος 45 χιλιομέτρων. Μέχρι τότε είχαν μεταφερθεί στην Γαλλία 850.000 άνδρες, 150.000 οχήματα και 570.000 τόνοι εφοδίων.

Οι Συνέπειες

Η απελευθέρωση της Ευρώπης κατέστη δυνατή γιατί ο Τσώρτσιλ δεν παραδόθηκε, μετά την κατάρρευση της Γαλλίας, τον Ιούνιο του 1940, ο Στάλιν δεν συνθηκολόγησε, όταν οι Γερμανοί έφτασαν στα περίχωρα της Μόσχας, τον Δεκέμβριο του 1941 και τέλος ο Ρούζβελτ αποφάσισε να στηρίξει γενναία σε πρώτο χρόνο και τους δύο και στην συνέχεια να συμμετάσχει στον πόλεμο, ύστερα από την επίθεση της Ιαπωνίας κατά των ΗΠΑ, στο Περλ Χάρμπορ, τον Δεκέμβριο του 1941.

Η απόβαση της Νορμανδίας επιβεβαίωσε τον κανόνα ότι ο επιτιθέμενος διατηρεί το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού. Οι σύμμαχοι παραπλάνησαν τους Γερμανούς σχετικά με την ακτή αποβάσεως, **το που**, με τον χρόνο εκδηλώσεως της ενέργειας, **το πότε** και με τα μέσα που διέθεταν, **το πως**. Όσο ο Χίτλερ επιτίθετο νικούσε, όταν σταμάτησε άρχισαν οι ήττες, η Νορμανδία αποτέλεσε την αρχή του τέλους του. Ένδεκα μήνες μετά η Γερμανία παραδόθηκε άνευ όρων. Η αποχώρηση των Βρετανών από την Ευρωπαϊκή Ένωση πιθανόν να οφείλεται και στο γεγονός ότι, η Γαλλία που απελευθέρωσαν και η Γερμανία που νίκησαν αποτελούν σήμερα το διευθυντήριο της Ευρώπης.

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς

Ιούνιος 2021

1 Το "D" σημαίνει απλώς "ημέρα". Ως «D-Day» νοείται η ημέρα κατά την οποία αρχίζει κάθε στρατιωτική επιχείρηση. Ο όρος «D-Day» παραπέμπει στην 6η Ιουνίου 1944, την ημέρα αποβάσεως στην Νορμανδία.

2 1,8 εκατομμύριο στρατιώτες ήσαν από τις ΗΠΑ, 1,2 εκατ. από το Ηνωμένο Βασίλειο, 50.000 από τον Καναδά, 40.000 από την Γαλλία, 25.000 από την Πολωνία. Συμμετείχε επίσης προσωπικό από την Αυστραλία. Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Τσεχοσλοβακία και την Ελλάδα.

3 Η απόβαση που πραγματοποιήσαν τον Αύγουστο του 1942 τα Συμμαχικά στρατεύματα εναντίον του κατεχόμενου από τις δυνάμεις της ναζιστικής Γερμανίας μικρού γαλλικού λιμένα της Διέππης. Η επιχείρηση στέφθηκε από πλήρη αποτυχία.

4 2 Αγγλικές, 3 Αμερικανικές, 1 Καναδική.

5 Ακτή UTAH (Γιούτα), 4^η Μεραρχία Πεζικού(ΜΠΖ) ΗΠΑ, ακτή ΟΜΑΧΑ(Ομάχα), 1^η και 29^η ΜΠΖ ΗΠΑ, ακτή GOLD(χρυσός), 50^η ΜΠΖ Ηνωμένου Βασιλείου(ΗΒ), ακτή JUNO(Ήρα), 3^η ΜΠΖ Καναδά, ακτή SWORD (ξίφος), 3^η ΜΠΖ ΗΒ.

6 Η 82^η και η 101^η Μεραρχίες Αλεξιππρωτιστών ΗΠΑ, προσγειώθηκαν δυτικώς της ακτής αποβάσεως UTAH και η 6^η Μεραρχία Αλεξιππρωτιστών ΗΒ ανατολικά της ακτής αποβάσεως GOLD.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. "Η ΔΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΑΓΧΗΣ ΕΠΙΘΕΣΙΣ" Gordon Harrison, ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ, Αθήνα 1978.

2. WORLD WAR II, THE SECOND FRONT, DOUGLAS BOTTING, TIME LIFE BOOKS

3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΟΣ, "ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΧΡΥΣΟΣ ΤΥΠΟΣ", Αθήνα 1968